

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 45, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si

**Skupina poslank in poslancev
(Danijel Krivec, prvopodpisani)**

Ljubljana, 24. januar 2020

mag. Dejan Židan
predsednik Državnega zbora

Spoštovani!

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 - uradno prečiščeno besedilo, 20/06 - ZNOJF-1, 109/08, 39/11 in 48/12) in 114. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 - uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13 in 38/17) vlagamo spodaj podpisane poslanke in poslanci

**PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBI IN DOPOLNITVI ZAKONA O JAVNEM
JAMSTVENEM IN PREŽIVNINSKEM SKLADU REPUBLIKE SLOVENIJE**

ki vam ga pošiljamo v obravnavo in sprejem po rednem postopku na podlagi 114. in 115. člena Poslovnika Državnega zbora.

Pri obravnavi predloga zakona v Državnem zboru in pri delu njegovih delovnih teles bo sodelovala poslanka Anja Bah Žibert.

Prilogi:

- predlog Zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o javnem jamstvenem in preživninskem skladu Republike Slovenije;
- podpisi poslank in poslancev:
Danijel Krivec

Anja Bah Žibert
Franc Breznik
Nada Brinovšek
Zvone Černač
Boris Doblekar
mag. Karmen Furman
Jelka Godec
mag. Branko Grims
Eva Irgl
Lidija Ivanuša
Janez Janša
Alenka Jeraj
mag. Dejan Kaloh
Franci Kepa
Jožef Lenart
Suzana Lep Šimenko
Tomaž Lisec
dr. Anže Logar
Žan Mahnič
Bojan Podkrajšek
mag. Marko Pogačnik
Marijan Pojbič
Franc Rosec
mag. Andrej Šircelj
Jože Tanko

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBI IN DOPOLNITVI ZAKONA O JAVNEM JAMSTVENEM IN PREŽIVNINSKEM SKLADU REPUBLIKE SLOVENIJE

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Pravica otrok do preživljanja je med temeljnimi otrokovimi pravicami in služi otrokovemu nemotenemu razvoju, odraščanju in dokončanju izobraževanja. Deklaracija o otrokovih pravicah Generalne skupščine Združenih narodov iz leta 1959 v 6. načelu določa, da morajo družba in organi oblasti posebno skrbeti za otroke brez družine in brez sredstev, potrebnih za preživljanje. Prav tako Konvencija o otrokovih pravicah določa, da države pogodbenice vsakemu otroku priznavajo pravico do življenjske ravni, ki ustreza njegovemu telesnemu, umskemu, duhovnemu, npravstvenemu in družbenemu razvoju. V kontekst družbenega razvoja tako spada tudi možnost otroka, da se izobražuje v skladu s svojimi zmožnostmi in pričakovanji, tudi po dopolnjenem 18. letu starosti, saj imajo starši dolžnost preživljati otroka tudi po 18. letu starosti, da otrok lahko dokonča svoje izobraževanje. Eden ali oba od staršev ali drugi, ki so odgovorni za otroka, imajo glavno odgovornost za to, da v skladu s svojimi sposobnostmi in gmotnimi zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj.

Odbor ministrov pri Svetu Evrope je leta 1982 sprejel priporočilo št. R (82) 2, v katerem poudarja, da so za preživljanje otrok predvsem odgovorni njihovi starši, vendar pa mora država posredovati, kadar starši ne izpolnjujejo svojih obveznosti. Kot rešitev se med drugim predlaga tudi sistem predujmov preživnine za otroke, kadar preživninski zavezanci ne izpolnijo svojih obveznosti, določenih v izvršilnem naslovu, pri čemer z izplačilom predujmov preživnine preživninske obveznosti preživninskega zavezanca ne prenehajo. Izplačani zneski predujmov preživnine se izterjajo od preživninskega zavezanca.

Dolžnost preživljanja otrok ureja Družinski zakonik v 183. členu in ostalih in sicer tako, da določa, da morajo starši preživljati svoje otroke do njihove polnoletnosti. Tiste otroke, ki so vpisani v srednješolsko izobraževanje in v višješolsko izobraževanje, pa tudi po polnoletnosti, če se redno šola in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb. Takšna podaljšana obveznost velja največ do dopolnjenega 26. leta starosti otroka. V primeru, da je otrok sklenil zakonsko zvezo ali živi v zunajzakonski skupnosti, pa so ga starši dolžni preživljati le, če ga ne more preživljati zakonec ali zunajzakonski partner. Kadar starši ne preživljajo otroka v svojem gospodinjstvu, morajo k njegovemu preživljanju prispevati preživnino v mesečnem znesku.

Če preživninski zavezanec preživnine ne plačuje, ali je ne plačuje na način in v obsegu, kot to določa izvršilni naslov, ima preživninski upravičenec možnost pri pristojnem sodišču predlagati izvršbo. Izvršba se opravi na podlagi zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

Po veljavni ureditvi terjatve otroka proti preživninskemu zavezancu preidejo do višine pravic, zagotovljenih po Zakonu o javnem jamstvenem in preživninskem

skladu Republike Slovenije na Javni jamstveni in preživninski sklad z dnem izvršitve odločbe o priznanju pravice po tem zakonu v kolikor zavezanec preživnine ne plačuje pravočasno in so izpolnjeni pogoji po tem zakonu. S prehodom terjatve na sklad vstopi sklad v razmerju do preživninskega zavezanca v položaj otroka kot upnika do višine sredstev, izplačanih na podlagi odločbe o nadomestilu preživnine, povečanih za pripadajoče obresti in stroške postopkov. Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije izplačana sredstva od preživninskega zavezanca izterja v sodnem izvršilnem postopku na podlagi zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

Po podatkih Inštituta RS za socialno varstvo je bilo leta 2017 približno 4300 mladoletnih otrok, ki so prejeli nadomestilo preživnine, leta 2000 pa komaj okoli 1900. Navedeni podatki nakazujejo na to, da se trend neplačevanja preživnin povečuje. Po javno dostopnih podatkih je bilo v letu 2019 v Republiki Sloveniji določenih okoli 70.000 preživnin, pri čemer je bilo okoli 17.063 upravičencev, ki niso mladoletni in se šolajo.

Po dosednji ureditvi je do nadomestila preživnine upravičen le otrok, ki še ni dopolnil 18 let starosti. To pomeni, da do finančne zaščite in nadomestne izterjave preživnine niso upravičeni otroci oziroma osebe starejše nad 18 let, ki se še vedno redno šolajo in niso zaposlene. Takšno razlikovanje oziroma varovanje interesov otrok preko preživninskega sklada nima prepričljive utemeljitve, razen tega, da se mednarodne obveznosti Republike Slovenije pri zaščiti otrok zaradi neplačevanja preživnin nanašajo le na osebe mlajše od 18 let. Upravičenci do preživnine, ki so starejši od 18 let, ter tudi starši s katerimi živijo, so tako v bistveno slabšem položaju, saj jim država (razen sodne izvršbe in izterjave) ne omogoča zalaganje neplačanih preživnin. Takšne okoliščine lahko vplivajo na otrokov nadaljnji družbeni razvoj, tudi po dopolnjenemu 18. letu starosti v primeru, da se šola. V kolikor se otrok še kot mladoleten odloči za nadaljnje visokošolsko izobraževanje je prav tako izpostavljen tveganjem, da bo zaradi neplačevanja preživnine, ogrožen njegov družbeni razvoj in dokončanje izbranega izobraževanja. Zaradi tega bi bilo potrebno omogočiti pravico do nadomestila preživnine vsem upravičencem do preživnine tudi po dopolnjenem 18. letu starosti, vse do dopolnjenega 26. leta, dokler lahko traja preživninska obveznost.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji in načela

Cilj predloga zakona je zagotoviti enako obravnavo vseh upravičencev do preživnine s strani državnega javnega preživninskega sklada.

Pri tem se zasleduje načela:

- načelo socialne države;
- načelo dolžnosti skrbi za otroke;
- načelo državne podpore pri zagotavljanju razvoja otroka.

2.2. Poglavitne rešitve

S predlogom zakona se predlaga spremembo starostne meje za upravičenost do nadomestila preživnine iz 18. let do 26. leta oziroma dokler traja preživninska obveznost. S tem bo Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije prevzel tudi subsidiarno izterjavo za te preživnine in posledično bo takšen institut deloval preventivno tudi v smeri preprečevanja neplačevanja preživnin za upravičence starejše od 18 let.

3. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

3.1. Prilagojenost predlagane ureditve pravu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU.

Odbor ministrov pri Svetu Evrope je leta 1982 sprejel priporočilo št. R (82) 2, v katerem poudarja, da so za preživljanje otrok odgovorni predvsem njihovi starši, vendar pa mora država posredovati, kadar starši ne izpolnjujejo svojih obveznosti. Predlaga se sistem predujmov preživnine za otroke, kadar preživninski zavezanci ne izpolnijo svojih obveznosti, določenih v izvršilnem naslovu, pri čemer se poudarja, da z izplačilom predujmov preživnine preživninske obveznosti preživninskega zavezanca ne prenehajo. Izplačani zneski predujmov preživnine se izterjajo od preživninskega zavezanca.

3.2. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

AVSTRIJA

V Republiki Avstriji je otrokom do 18. leta zagotovljena pravica do nadomestila preživnine, kadar preživninski zavezanci ne izpolnjujejo svojih preživninskih obveznosti. Pravico do nadomestila preživnine imajo otroci, ki prebivajo v Republiki Avstriji in so državljani Republike Avstrije, državljani držav, ki so članice Evropske unije, ali so brez državljanstva. Otrok ne sme živeti v skupnem gospodinjstvu s preživninskim zavezancem. Čas trajanja prejemanja nadomestila preživnine je omejen na dobo petih let. Po petih letih je treba vložiti nov zahtevek.

NEMČIJA

V Zvezni republiki Nemčiji ima pravico do nadomestila preživnine otrok, ki še ni dopolnil starosti 12 let in ki ne prejema preživnine s strani preživninskega zavezanca. Višina nadomestila preživnine je odvisna od starosti otroka, določena je zgornja meja. Čas trajanja prejemanja nadomestila preživnine je omejen na dobo šestih let.

ŠVEDSKA

Na Švedskem ima pravico do nadomestila preživnine otrok, ki še ni dopolnil starosti 20 let in se redno šola. Višina nadomestila preživnine znaša približno 130 eurov.

4. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Finančne posledice za državni proračun in druga javna finančna sredstva ni mogoče oceniti, ker predlagatelju zakona ni znano število zavezancem, ki ne plačujejo preživnine upravičencem starejšim od 18 let. Finančne posledice bodo sicer nastale, vendar so te začasne do izterjave neplačanih preživnin.

5. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izvajanje zakona so zagotovljena v državnem proračunu za leto 2020 in 2021 na postavki 200601 - Programi v pomoč družini, podprogram 2611-11-0053 Nadomestila preživnin.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

Sprejem zakona ne bo imel drugih posledic.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o javnem jamstvenem in preživninskem skladu Republike Slovenije (uradno prečiščeno besedilo) (Uradni list RS, št. 78/06) se v 21.a členu doda novi drugi odstavek, ki se glasi:

»Pravico do nadomestila preživnine pod pogoji v tem členu ima tudi oseba, ki je starejša od 18. let in je po 18. letu starosti upravičena do preživnine.«.

2. člen

Tretji odstavek 21.b člena se spremeni tako, da se glasi:

»Pravica do izplačila nadomestila preživnine traja dokler traja preživninska obveznost, če upravičenec ni v delovnem razmerju.«.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

3. člen

Upravičenci po 2. členu tega zakona so upravičeni tudi do nadomestila preživnine za obdobje neporavnane preživnine s strani zavezanca od dopolnjenega 18 leta pa do začetka uporabe tega zakona, v kolikor vložijo

zahtevo za nadomestilo preživnine za to obdobje in so izpolnjevali pogoje za obdobje še neplačane preživnine.

4. člen

Zakon začne veljati in se uporabljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV PO ČLENIH

K 1. ČLENU

S členom se dopolnjuje pogoje s katerimi se ureja pravico do preživnine. Glede na to, da Družinski zakonik kot sistemski zakon določa otroka kot osebo, ki je stara največ 18. let in se celotni odstavek nanaša na otroka je potrebno z novim odstavkom določiti nosilca pravice do nadomestila preživnine kot osebo, ki je starejša od 18. let.

K 2. ČLENU

s členom se spreminja trajanje pravice do nadomestila preživnine in sicer vse do takrat, ko traja preživninska obveznost, ne glede na starost. Ohranja se pogoj, da nosilec pravice do nadomestila preživnine ni v delovnem razmerju.

K 3. ČLENU

S členom se določa, da so do nadomestila upravičeni tudi tisti upravičenci, ki so po dopolnjenim 18. letom izpolnjevali pogoje za prejemanje nadomestila preživnine in sicer za obdobje, ko preživnina ni bila poravnana. To pravico imajo le upravičenci po 2. členu, torej samo tisti do katerih preživninska obveznost še vedno traja.

K 4. ČLENU

Člen ureja začetek veljavnosti in začetek uporabe zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJATA

21.a člen

Pravico do nadomestila preživnine po tem zakonu ima otrok:

- ki mu je s pravnomočno sodbo ali začasno odredbo sodišča oziroma z dogovorom pri centru za socialno delo določena preživnina, ki je zavezanec ne plačuje,
- ki je državljan Republike Slovenije in ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji,
- ki je tujec in ima stalno bivališče v Republiki Sloveniji, če je tako določeno z meddržavnim sporazumom ali ob pogoju vzajemnosti,
- ki še ni star 18 let.

21.b člen

Šteje se, da preživninski zavezanec ne plačuje preživnine, če preživnina ni plačana zaporedoma tri mesece ali če jo preživninski zavezanec plačuje neredno.

Za neredno plačevanje preživnine po tem zakonu se šteje, če preživninski zavezanec dolguje skupaj vsaj znesek treh povprečnih mesečnih preživnin v zadnjih 12 mesecih pred vložitvijo zahtevka. Mesec, v katerem zastopnik vloži zahtevo, se ne šteje med zadnjih 12 mesecev.

Pravica do izplačila nadomestila preživnine traja do dopolnjenega 15. leta starosti, oziroma 18. leta starosti otroka, če ni v delovnem razmerju.